

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку

Андрій КІЗИМА

“ 31 ” 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

“ 31 ” 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ СУБСИДУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ”

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 23 Соціальна робота

спеціальність – 232 Соціальне забезпечення

освітньо-професійна програма – “Соціальне забезпечення”

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПІЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік / екзамен (семестр)
Денна	2	4	28	14	3	6	99	150	Залік (4)

31.08.2023 р.

Тернопіль–ЗУНУ,
2023

Робочу програму склав професор кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, д-р екон. наук, професор Ігор ГУЦАЛ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри фінансових технологій
та банківського бізнесу,
д-р екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 232 Соціальне забезпечення, протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
к.е.н., доцент

Галина КУЛИНА

Гарант ОПШ,
д-р екон. наук, доц.

Микола СТЕЦЬКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ СУБСИДУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ”

1. Опис дисципліни “Фінансові технології субсидування населення”

Дисципліна – “Фінансові технології субсидування населення”	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 23 Соціальна робота	Статус дисципліни – вибіркова Мова викладання – українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 232 Соціальне забезпечення Освітньо-професійна програма – “Соціальне забезпечення”	Рік підготовки – 2 Семестр – 4
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції – 28 год.
Загальна кількість годин – 150		Практичні заняття – 14 год.
		Індивідуальна робота – 3 год.
Тижневих годин – 11 год., з них аудиторних – 3 год.		Тренінг, КПЗ – 6 год.
		Самостійна робота – 99 год.
		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання вивчення дисципліни “Фінансові технології субсидування населення”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна “Фінансові технології субсидування населення” спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо механізму субсидування населення та ролі у цьому процесі сучасних фінансових технологій. Дисципліна передбачає послідовне та систематизоване вивчення основних видів субсидій та моделей їх фінансового забезпечення, механізму субсидування як пріоритету й інструментарію соціальної політики держави; процесу вибору форм та способів його реалізації через відповідні фінансові технології.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоїти зміст та основні організаційно-правові форми соціального забезпечення як базової категорії соціальної держави;
- розглянути види та призначення субсидій як організаційно-правової форми соціального забезпечення населення;
- розуміти технології субсидування окремих видів діяльності;

- вивчити права, умови та порядок призначення житлових субсидій, вміти застосовувати методику індивідуальних обрахунків призначення субсидій;
- навчитись здійснювати моніторинг та оцінювання адресності надання субсидій;
- окреслити вектори модернізації системи субсидування населення із врахуванням світового досвіду.

2.3. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- вміти пояснювати базові концепції соціальної держави, змісту та специфіки соціального захисту населення, принципів та основних завдань соціального забезпечення населення як базової категорії соціальної держави;
- ідентифікувати суттєві ознаки, переваги та види субсидій як організаційно-правової форми соціального забезпечення населення;
- застосовувати на практиці основні методи та інструменти субсидування окремих видів діяльності в Україні;
- знати права, умови та порядок призначення житлових субсидій;
- застосовувати методику індивідуальних обрахунків призначення субсидій;
- мати ґрунтовні методологічні знання щодо моніторингу та оцінювання адресності надання субсидій, виявляти зв'язки між ключовими елементами окресленого процесу;
- вміти виокремлювати специфіку та оцінювати тенденції розвитку технологій управління соціальним забезпеченням населення з урахуванням передового зарубіжного досвіду;
- синтезувати нові комплексні ідеї щодо удосконалення механізму субсидування населення в Україні.

3. Програма дисципліни “Фінансові технології субсидування населення”

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи дослідження фінансових технологій субсидування населення

Тема 1. Організаційно-правові форми соціального забезпечення як базової категорії соціальної держави

Соціальна держава: поняття, ознаки, моделі, критерії, мета, завдання, принципи та значення. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики. Система принципів соціального забезпечення населення. Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення. Світові системи соціального забезпечення.

Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення.

Тема 2. Субсидія як організаційно-правова форма соціального забезпечення населення

Поняття і суттєві ознаки субсидій. Переваги субсидій як інструменту бюджетної та економічної політики держави. Визначальні риси субсидій. Види субсидій та їх класифікація у відповідності до механізмів здійснення підтримки, за суб'єктами, за об'єктом, за цільовою спрямованістю, а також згідно Угоди про субсидії та компенсаційні заходи.

Місце субсидій в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення. Основні цілі надання субсидій.

Тема 3. Технології субсидування окремих видів діяльності в Україні

Модель субсидування аграрного сектора. Основні позитивні та негативні наслідки використання субсидій для ключових стейкхолдерів, серед яких фірми – отримувачі

допомоги, споживачі, постачальники ресурсів, національна економіка загалом та держава. Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств у контексті надання бюджетних субсидій у різних країнах світу.

Експортні субсидії та їх роль в регулюванні зовнішньоторговельних зв'язків. Основні форми експортних субсидій. Субсидування імпорту товарів. Екологічні субсидії та їх роль у контексті сталого енергоефективного розвитку України.

Змістовий модуль 2. Прагматика застосування фінансових технологій субсидування населення

Тема 4. Фінансові технології призначення житлових субсидій

Теоретико-організаційні та правові аспекти призначення житлових субсидій. Місце житлової субсидії в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення. Правова проблематика призначення і надання житлових субсидій.

Право на отримання житлових субсидій в Україні. Класифікація підстав щодо набуття права на отримання житлової субсидії. Право на призначення субсидій особі, яка має депозит у банку, та орендарю житлового приміщення. Право на призначення субсидії безробітному. Інші види прав стосовно призначення житлової субсидії.

Механізм призначення житлових субсидій. Умови призначення житлової субсидії. Порядок призначення житлової субсидії. Програмне забезпечення діяльності органів соціального захисту населення: використання програмно-технічного комплексу “Житлові субсидії”.

Тема 5. Основні засади моніторингу та оцінювання адресності надання субсидій

Основні підходи та методика проведення моніторингу та оцінювання ефективності державних соціальних програм. Верифікація та моніторинг житлових субсидій.

Особливості та порядок проведення моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення. Оцінювання адресності надання субсидій. Показники оцінювання адресності надання субсидій.

Тема 6. Проблеми та вектори модернізації системи субсидування населення із врахуванням світового досвіду

Світовий досвід правового забезпечення призначення житлових субсидій.

Проблематика, пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері правового забезпечення призначення житлових субсидій в Україні з урахуванням світового досвіду.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни “Фінансові технології субсидування населення”

Назва теми	Кількість годин					
	Лекції	Практич. заняття	Індивід. робота	Тренінг, КПЗ	Самост. робота	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи дослідження фінансових технологій субсидування населення</i>						
Тема 1. Організаційно-правові форми соціального забезпечення як базової категорії соціальної держави	4	2	-	3	16	Поточне опитування
Тема 2. Субсидія як організаційно-правова форма соціального забезпечення населення	5	2	-		16	

Змістовий модуль 2. Прагматика застосування фінансових технологій субсидування населення						
Тема 3. Технології субсидування окремих видів діяльності в Україні	5	2	1	3	16	Поточне опитування
Тема 4. Фінансові технології призначення житлових субсидій	6	4	1		19	
Тема 5. Основні засади моніторингу та оцінювання адресності надання субсидій	4	2	1		16	
Тема 6. Проблеми та вектори модернізації системи субсидування населення із врахуванням світового досвіду	4	2	-		16	
РАЗОМ	28	14	3	6	99	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Тема 1. Організаційно-правові форми соціального забезпечення як базової категорії соціальної держави

Мета полягає в розумінні сутності та організаційно-правових форм соціального забезпечення як базової категорії соціальної держави.

Питання для обговорення:

1. Соціальна держава: поняття, ознаки, моделі, критерії, мета, завдання, принципи та значення.
2. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики.
3. Система принципів соціального забезпечення населення.
4. Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення.
5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
6. Державне соціальне забезпечення.
7. Недержавне соціальне забезпечення.

Практичне заняття 2

Тема 2. Субсидія як організаційно-правова форма соціального забезпечення населення

Мета полягає в ознайомленні із субсидією як організаційно-правовою формою соціального забезпечення населення

Питання для обговорення:

1. Економічний зміст поняття субсидії.
2. Іманентні ознаки субсидій як різновиду соціальної допомоги.
3. Мета та основні завдання субсидування.
4. Необхідність субсидування населення в умовах економічної нестабільності.
5. Види субсидій та їх класифікація.
6. Місце субсидій в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення.

Практичне заняття 3

Тема 3. Технології субсидування окремих видів діяльності в Україні

Мета полягає в розгляді технологій субсидування окремих видів діяльності в Україні

Питання для обговорення:

1. Модель субсидування аграрного сектора.
2. Експортні субсидії та їх роль в регулюванні зовнішньоторговельних зв'язків.
3. Субсидування імпорту товарів.
4. Екологічні субсидії та їх роль у контексті сталого енергоефективного розвитку України.

Практичне заняття 4-5

Тема 4. Фінансові технології призначення житлових субсидій

Мета полягає в дослідженні фінансових технологій призначення житлових субсидій

Питання для обговорення:

1. Місце житлової субсидії в системі організаційно-правових форм соціального забезпечення населення. Правова проблематика призначення і надання житлових субсидій.
2. Право на отримання житлових субсидій в Україні.
3. Умови призначення житлової субсидії.
4. Порядок призначення житлової субсидії.
5. Програмне забезпечення діяльності органів соціального захисту населення: використання програмно-технічного комплексу “Житлові субсидії”.

Практичне заняття 6

Тема 5. Основні засади моніторингу та оцінювання адресності надання субсидій

Мета полягає в розгляді основних засад моніторингу та оцінювання адресності надання субсидій

Питання для обговорення:

1. Особливості верифікації та моніторингу таких державних виплат як житлові субсидії.
2. Особливості моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення.
3. Порядок проведення моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення.
4. Показники оцінювання адресності надання субсидій.

Практичне заняття 7

Тема 6. Проблеми та вектори модернізації системи субсидування населення із врахуванням світового досвіду

Мета полягає в дослідженні проблематики та окресленні векторів модернізації системи субсидування населення із врахуванням світового досвіду

Питання для обговорення:

1. Світовий досвід правового забезпечення призначення житлових субсидій.
2. Проблематика механізму надання субсидій населенню.
3. Пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері правового забезпечення призначення житлових субсидій в Україні з урахуванням світового досвіду.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для студентів денної форми навчання особливе значення мають індивідуальні завдання з дисципліни “Фінансові технології субсидування населення”, які виконуються самостійно кожним студентом і охоплюють всі основні теми дисципліни. Виконання даних завдань студентами має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу з основ технологій субсидування населення, оволодіння навиками застосування набутих теоретичних знань на практиці.

Завдання для КПЗу:

1. Здійснити ґрунтовний аналіз взаємозв'язку між рівнем доходів населення, заборгованістю за оплату житлово-комунальних послуг та субсидіями в Україні.
2. Детально описати етапи субсидування населення (на прикладі досліджуваного домогосподарства). При цьому, здійснити обрахунок середньомісячного сукупного доходу сім'ї (домогосподарства) для усіх видів державної соціальної допомоги та розміру субсидій, якщо такі мають місце.
3. Співвіднести соціальні нормативи, які використовуються при розрахунку субсидій, із фактично спожитими у досліджуваному домогосподарстві. Зробити відповідні висновки.
4. Окреслити переваги та недоліки такої системи соціальної підтримки населення з позиції держави та реципієнта.

7. Самостійна робота

№ з/п	Тематика	К-сть годин
1.	Тема 1. Організаційно-правові форми соціального забезпечення як базової категорії соціальної держави	16
2.	Тема 2. Субсидія як організаційно-правова форма соціального забезпечення населення	16
3.	Тема 3. Технології субсидування окремих видів діяльності в Україні	16
4.	Тема 4. Фінансові технології призначення житлових субсидій	19
5.	Тема 5. Основні засади моніторингу та оцінювання адресності надання субсидій	16
6.	Тема 6. Проблеми та вектори модернізації системи субсидування населення із врахуванням світового досвіду	16
	Всього	99

8. Тренінг з дисципліни

Тематика: використання електронних сервісів у процесі субсидування населення

Завдання: дослідити використання електронних сервісів у процесі субсидування населення

Структура:

1. Ознайомитися з основними електронними сервісами, які застосовуються у процесі субсидування населення (Єдиний державний реєстр отримувачів субсидій ДП "ЮЦ Міністерства соціальної політики України", Е-сервіси Міністерства соціальної політики).
2. На практиці апробувати їх використання у процесі субсидування населення.
3. Оцінити ефективність електронних сервісів щодо субсидування населення.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни "Фінансові технології субсидування населення" використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;

- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- залік.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни “Фінансові технології субсидування населення” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

для заліку:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30 %	40 %	30 %
1. Опитування під час занять – 10 балів за тему (1-3 теми) – макс. 30 балів. 2. Модульна контрольна робота – макс. 70 балів.	1. Опитування під час занять – 10 балів за тему (4-6 теми) – макс. 30 балів. 2. Модульна контрольна робота – макс. 70 балів.	1. Підготовка КПЗ – макс. 30 балів. 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів. 3. Участь у тренінгах – макс. 30 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ (сума балів за всі види навчальної діяльності в межах модуля)	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-39	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачас навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проектор, ноутбук, проєкційний екран.	1-6
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Viber тощо).	1-6
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-6
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-6

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Бізониц Д. В. Удосконалення механізму надання житлових субсидій в сучасній Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 2 (96). С. 70-76.
- Гнидюк І., Гайдей О. Бюджетне фінансування соціального забезпечення в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2018. № 4 (89). С. 67-72.
- Верифікація державних виплат. URL: <https://mof.gov.ua/uk/verifikacija-derzhavnih-viplat>.
- Деякі питання надання житлових субсидій населенню у грошовій формі : Постанова КМУ від 27 квітня 2018 р. за 1176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1176-2018-%D0%BF#Text>.
- Деякі питання надання житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі : Постанова КМУ від 17 квітня 2019 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2019-%D0%BF#Text>.
- Єдиний державний реєстр отримувачів житлових субсидій. URL: <https://data.gov.ua/dataset/8ff7e5ca-2a89-48d3-9b78-d8cac6c890c5>.
- Заява на субсидію. URL: <https://diia.gov.ua/services/zvernennya-na-priznachennya-zhitlovih-subsidij-v-elektronnij-formi>.
- Збірка відповідей на запитання щодо порядку надання населенню житлових субсидій. URL: https://ternopilcity.gov.ua/app/webroot/files/Strukturni_pidrozdily/zbirka-vidpovidei-subsydiii-2018.pdf.
- Корзун Н. Нові правила надання житлових субсидій та пільг на житлово-комунальні послуги. *Урядовий кур'єр*. 2019. № 214. С. 6-7.
- Кривецький О. Монетизація субсидій. *Громадська думка про правотворення*. 2019. № 3 (168). С. 11-13. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2019/3.pdf>.
- Кулина Г. Методичні вказівки до вивчення дисципліни “Фінансові технології субсидування населення” для студентів усіх форм навчання галузі знань 23 “Соціальна робота” спеціальності 232 “Соціальне забезпечення” ступеня вищої освіти “бакалавр”. Тернопіль: в-цтво “Вектор”. 2022. 35 с.
- Надання житлових субсидій населенню у грошовій формі. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua/news/nadannya-zhitlovih-subsidij-naselennyu-u-groshoviy-formi-0>.
- Насібова О. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 35-40.
- Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов КМУ : Постанова КМУ від 14 серпня 2019 р. за № 807. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-2019-%D0%BF#Text>.
- Порядок надання населенню субсидій у грошовій формі для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива на підставі розрахункових норм в умовах експериментую : Постанова КМУ від 2 червня 2004 р. за № 7. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/6662098>.
- Про затвердження Методики проведення моніторингу та оцінювання ефективності програм соціальної підтримки населення : Наказ Міністерства соціальної політики зі змінами і доп. від 17.09.2018 р. № 136/1299/762/186/536. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1191-17>.

17. Стефанків О., Данилишин В. До проблеми пошуку ефективних механізмів планування та здійснення соціальних видатків у реалізації соціальної політики держави. *Ефективна економіка*. 2019. № 7.
18. Татарченко Г., Стороженко О. Проблемні питання призначення житлових субсидій. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2019. № 2 (38). С. 138-145.
19. Уряд розширив програму надання житлових субсидій. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-rozshiriv-u-zvyazku-z-koronavirusnim-karantinom-programu-nadannya-zhitlovih-subsidij>.
20. Уряд оновлює програму надання субсидій: більш справедливо та адресно. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-onovlyuye-programu-nadannya-subsidij-bilsh-spravedливо-ta-adresno>.
21. Хренова Т. Ю. Щодо порядку призначення житлової субсидії як однієї із форм адресної соціальної допомоги. *Право і суспільство*. 2019. № 1. Ч. 2. С. 60-65.
22. Хренова Т. Ю. Житлові субсидії – зарубіжний досвід. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 84-86
23. Gelb A., Mukherjee A. Fuel Subsidy Reform and Green Taxes: Can Digital Technologies Improve State Capacity and Effectiveness? CGD Policy Paper 149, Washington, DC: Center for Global Development, 2019. 33 p. URL: <https://www.cgdev.org/sites/default/files/fuel-subsidy-reform-and-green-taxes-can-digital-technologies-improve-state-capacity.pdf>.
24. Narzetti D. A., Marques R. C. Models of Subsidies for Water and Sanitation Services for Vulnerable People in South American Countries: Lessons for Brazil. URL: <https://www.mdpi.com/2073-4441/12/7/1976/htm>.
25. Taylor M. Energy subsidies: Evolution in the global energy transformation to 2050. International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi. 2020. 64 p.
26. The effect of food taxes and subsidies on population health and health costs: a modelling study / Tony Blakely, Christine Cleghorn, Anja Mizdrak and others. *Lancet Public Health*. 2020. Vol. 5. P. 404-413. URL: <https://www.thelancet.com/action/showPdf?pii=S2468-2667%2820%2930116-X>.